

พลับพลึงธาร

พลับพลึงธาร หรือ หอมน้ำ หรือ พลับพลึงน้ำ หรือชาวบ้านบางแห่งเรียกว่าหญ้าช้อง เป็นพืชน้ำที่อยู่ ในวงศ์ Amaryllidaceae มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Crinum thaianum* พืชชนิดนี้พบแห้งเดียวในโลก คือ พบเฉพาะในเขตจังหวัดพังงาตอนบนและระนองตอนล่างเท่านั้นเอง ชาวบ้านเล่าว่าเมื่อ 30 ปีก่อน สามารถพบเห็นพลับพลึงธารขึ้นเต็มตามแม่น้ำ ลำคลองในอำเภอตะกั่วป่า คุระบุรี สุขสำราญ และกะเปอร์ น้ำในลำธารใสสะอาด มีปลามากมายหลายชนิด ระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคมของทุกปี จะเห็น พลับพลึงธารออกดอกบานสะพรั่งสีขาวทั่วทั้งลำน้ำ แต่ในระยะประมาณ 5-10 ปีหลังมีการขุดหาพลับพลึง ธารเพื่อการค้ามากขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้พลับพลึงธารสูญหายและใกล้จะหมดไปจากแม่น้ำลำคลองหลาย แห่ง ยกเว้นที่คลองนาคา ที่มีกลุ่มอนุรักษ์ชื่อว่า “ชมรมเพลินไพรศรีนาคา” และ “ชมรมป่าสร้างฝัน” รวมทั้งกลุ่ม “เยาวชนรักษ์พลับพลึงธาร” ได้ช่วยกันอนุรักษ์พลับพลึงธารไว้มาหลายปี ทำให้พลับพลึงธาร บริเวณนี้ยังคงมีให้เห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูท่องเที่ยวล่องแพแลพลับพลึงธาร

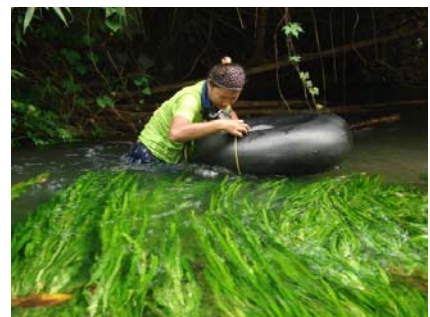

จากการสำรวจพลับพลึงธารในคลอง 11 สายในอำเภอตะกั่วป่า คุระบุรี สุขสำราญและกะเปอร์ ของ IUCN (องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ) พบว่า คลองนาคาเป็นคลองที่พบพลับพลึง ธารมากที่สุด ตามความยาวคลอง 17 กิโลเมตรพบพลับพลึงธารอยู่ถึง 3,500 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ ขนาด 8,825 ตารางเมตร หรือ 5.52 ไร่ คลองที่พบพลับพลึงธารมากเป็นอันดับรองลงมา คือ คลองบาง ปง ตามความยาวคลอง 10.5 กิโลเมตรพบพลับพลึงธารขึ้นตลอด 6,000 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ 3,754 ตร.ม. หรือ 2.35 ไร่ ส่วนคลองอื่น ๆ มีการพบเห็นพลับพลึงธารขึ้นอยู่ตามธรรมชาติอย่าง ประปราย และพบว่าที่ คลองตำหนิงเป็นคลองที่พบพลับพลึงธารน้อยที่สุด ตามความยาวคลอง 4 กิโลเมตร พบพลับพลึงธารในระยะ 400 เมตร ครอบคลุมพื้นที่เพียง 10 ตร.ม.เท่านั้น

สถานการณ์และแนวทางฟื้นฟู

- มีการขุดหาพลับพลึงธารเพื่อการจำหน่ายกันมาก โดยเฉพาะในหน้าแล้ง (มกราคมถึง เมษายน) ดังนั้นควรจะมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองท้องถิ่น และภาคประชาชนเพื่อหา มาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันการขุดหาจากบุคคลภายนอก และอนุรักษ์และจัดการในระยะยาว เพื่อไม่ให้พืชประจำถิ่นที่หา ยากนี้หมดไป
- คลองบางปงเป็นพื้นที่ที่น่าจะมีการหามาตรการในการอนุรักษ์อย่างเร่งด่วน เพราะเป็นเพียงแห่งเดียวของจังหวัดพังงาที่มี พลับพลึงธารในปริมาณที่มากเกือบตลอดทั้งลำคลองรองจากคลองนาคา สภาพลำคลองยังคงมีความสมบูรณ์ น้ำใสสะอาด และสวยงามมาก
- ในบางพื้นที่ประชาชนและผู้นำมีความริเริ่มในการห้ามปรามการขุดหาพลับพลึงธารมาบ้างแต่ยังไม่จริงจัง เช่น ที่คลองนุ้ย และคลองตามุด ควรที่จะมีการพบปะกับผู้นำท้องถิ่นเพื่อหาแนวทางร่วมกันเพื่ออนุรักษ์พลับพลึงธารในระยะยาวต่อไป
- คลองตำหนิง คลองบางเผาหมู และคลองกำนันหัด น่าจะเป็นคลองที่ได้รับการฟื้นฟูให้มีพลับพลึงธารกลับคืนมาอีกครั้ง เพราะสภาพคลองมีความเหมาะสม และเคยมีพลับพลึงธารอย่างหนาแน่นมาก่อนในอดีต ดังนั้นจึงควรหาแนวทางในการ ศึกษาวิจัยเพื่อขยายพันธุ์พลับพลึงธารต่อไป
- ส่วนคลองอื่นๆ ส่วนมากอยู่ในเขตที่ดินส่วนบุคคล ดังนั้น การหามาตรการในการอนุรักษ์ร่วมกับเจ้าของที่ดินนั้นๆ และผู้นำ ชุมชนเพื่อป้องกันการเข้ามาลักลอบขุดหา น่าจะเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการอนุรักษ์พลับพลึงธาร
- คลองนาคานับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีของการริเริ่มในการอนุรักษ์พลับพลึงธาร ดังนั้นควรให้การสนับสนุนองค์กรต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์พลับพลึงธารที่คลองนาคาให้มืออย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และรวมทั้งใช้พื้นที่แห่งนี้เป็นแหล่ง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับพื้นที่อื่นๆ

แผนที่แสดงตำแหน่งคลองที่พบปลับปลิงธาร
ในอำเภอตะกั่วป่า คุระบุรี สุขสำราญและกะเปอร์

